

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΑΙΟΤΑΙ ΛΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.

Τόμος Δ'.

ΑΡΙΘΜ. 22 (94).

Συνδρομή άρχομενη από 1. Ιανουαρίου και 1 Ιουλίου εκάστου έτους, εξέμνηος μόνον και προπληρωτέα: Πανταχού φράγκ. χρ. 10 ή μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Δ.

τη 15/27. Νοεμβρίου 1888.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΝΕΤΙΚΗ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΙΑ.

Τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο θέλημα, ὅπερ ἐξασκεῖ ἡ Βενετία ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτομένου αὐτὴν, καθιστᾷ τὴν πόλιν ταύτην ὅλως ἰδιαζόντως καὶ ἰδιορρυθμῶς ἐνδιαφέρουσαν. Πανταχοῦ βλέπει τις τὰ υπερήφανα ἔργα καὶ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας ἰσχύος καὶ δόξης, ἀλλ' ἡ παρηκμακυῖα ὄψις τῆς πρώην ἀνθηρᾶς καὶ ἀκμαίας πόλεως ἀναμνησκει ἡμᾶς ἀμέσως καὶ ἐντόνως ὅτι ἡ δόξα καὶ ἰσχύς ἐκεῖνη ἦτο φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος καὶ ἀπὸ πολλοῦ δὲν ὑφίσταται πλέον. Ἡ Βενετία πενθεῖ ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τῆς τύχης ἣν ὑπέστη καὶ μόνον τὰ παλάτια τῆς μᾶς ὑπενθυμίζουσιν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἦτο ποτὲ ἡ βασιλεῖς τῆς μεσογείου θαλάσσης, ἡ ἰσχυρὰ καὶ φοβερὰ δημοκρατία, ἡ πλουσιωτάτη καὶ ὠραιοτάτη πόλις τῆς Εὐρώπης. Πλουσία εἰς νίκας καὶ τιμὰς, μεγάλης χώρας ἐν Ἰταλίᾳ κρατοῦσα, καὶ μέχρι τῆς Ἀνατολῆς ἐκτεινοῦσα τὴν δυνάμιν τῆς ἰσχυρᾶς δημοκρατίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἀνευ ἀνταγωνιστοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ταραχαὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἵτινες ἐσπάρασσον τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐξήρτων αὐτὴν ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε ὀλιγώτερον ἐν τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατορῶν, οὐδόλως ἐθιγον αὐτήν. Ἐχουσα ἡσυχίαν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ, ἦτο καὶ εὐδαίμων: ὡς τὸ ἀρίστα διοικούμενον κράτος, ὡς τὸ ἀνθηρότατον καὶ

ἀκμαϊότατον τῶν τῆς Εὐρώπης κρατῶν ἐν τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ, ὡς ἡ ἐνδοξος ἐστία τοῦ ἀβροτάτου πολιτισμοῦ, τοῦ μεγίστου πλοῦτου καὶ τῆς πολυτελείας, τῆς εὐθυμίας ζωηρότητος καὶ σφρίγγου — οὕτω παρουσιάζεται ἡμῖν ἡ Βενετία περὶ τὰ τέλη τοῦ 15. καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16. αἰῶνος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ πόλις Βενετία εἶχε περὶ τὰς 200,000 κατοίκων. Διετῆρει ἐν τῇ θαλάσῃ 3000 ἐμπορικὰ

πλοῖα μὲ 17,000 ναῦτας, 300 πολεμικὰ πλοῖα μὲ 8000 ἄνδρας, καὶ 45 τριήρεις (γαλέρας) μὲ 11,000 ἀνδρῶν πλήρωμα. Ἡ ἐξαγωγή τῶν ἐμπορευμάτων τῆς ἀνήρχετο ἐτησίως εἰς 10 ἑκατομμυρίων δουκᾶτων ἀξίαν. Μόνη ἡ ἐμπορία τοῦ κεχρυσωμένου δέρματος, τὸ ὅποσον μετεχειρίζοντο διὰ περιπετάσματα τῶν τοίχων, ἀνήρχετο εἰς 100,000 δουκᾶτων ἀξίαν. Ἐπίσης μεγάλη ἦτο ἡ ἐμπορία τῶν βελούδων καὶ μεταξωτῶν, τῶν τριχάπτων καὶ λαμπρῶν ὑαλορρηγμάτων. Ὀλόκληρος ἡ Βενετία ἦτο ἀγορὰ ἐκ μεγαλοπρεπεστάτων ἐμπορικῶν καταστημάτων, οἷα οὐδαμῶς ἄλλαχοῦ ἐν Εὐρώπῃ εὐρίσκοντο, καὶ αὕτη ἡ πόλις μὲ τὰς μέγαλοπρεπεῖς καὶ ἐσωθεν πλουσίας κεκοσμημένας ἐκκλησίας, μὲ τὰ ὠραῖα παλάτια, μὲ τοὺς καθαροὺς δρόμους καὶ τὰς ἀπαστραπτούσας πλατείας, μὲ τὰς ἀπειρίθιμους γεφύρας τὰς συνδεού-

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ Θ'.

Βασιλεὺς τῆς Δανίας.

σας τὰς πλήρεις ἀναριθμητῶν λέμβων καὶ θολωτῶν πλοιαρίων διώρυγας αὐτῆς προὐκάλει τὸν θαυμασμὸν παντὸς ξένου. Τὸ δουρικὸν παλάτιον μὲ τὴν ἐκ χρυσοῦ καὶ μαρμάρου περιόσμησίν τοῦ, ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Μάρκου μὲ τὸν κεχρυσωμένον καὶ ἀπαστράπτοντα θόλον του, ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἡ μεγάλη διώρυξ (Canal grande) ἡ ὑψηλὴ καὶ εὐρεῖα γέφυρα ponte di rialto, πάντα ταῦτα ἦσαν ἀξιοθαύμαστα θεάματα πλήρη μυθώδους θεληγῆτρου, διότι ἐν αὐτοῖς ὁ πῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν χωρῶν χαρακτήρ συνηγοῦντο εἰς θαυμασίας, γοητευτικὰς εἰκόνας.

Ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν δὲν ἠσχολεῖτο πλέον, ὡς πρότερον, μὲ τὸ ἐμπόριον ἀλλ' ἀπεσύρτο μετὰ τοῦ πλούτου αὐτῆς εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ μετ' ἐκτάκτου φιλοκαλίας κεκοσμημένα παλάτια τῆς. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἦτο ἀνοικτὴ ἡ πρὸς τὰ δημόσια ὑπουργήματα ὁδὸς καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ἐφιλοτιμοῦντο νὰ τρέπωνται οἱ φιλόδοξοι νεαροὶ εὐπατρίδαι. Εὐχαρίστως ἀφιερῶντο ὡσαύτως οἱ εὐγενεῖς εἰς τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, διότι δι' αὐτοῦ ἠδύναντο ν' ἀποκτήσωσι μεγάλην δόξαν καὶ θέσιν ἐν τῇ γερουσίᾳ. Νὰ ἐπιχειρῶσι μακρυνὰ ταξείδια, ἦτο ἐν ἐκ τῶν ἐθίμων των, ὡσαύτως δὲ το νὰ σπουδάζωσιν ἐν Παδοῦῃ ἢ ἐν τινι σχολῇ τῆς Βενετίας. Ἀρμόζουσα καὶ ἐμπρέπουσα εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἐθεωρεῖτο καὶ ἡ ἱκανότης τοῦ στιχουργεῖν, τοῦ κιθαρίζειν καὶ ἄδειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ συνήθεια τοῦ ζωγραφίζεσθαι ὑπὸ τινος τῶν περιφημοτέρων ζωγράφων.

Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ ὠραῖαι τέχναι ἐτιμῶντο πολὺ, καὶ ἐν Βενετίᾳ ὑπῆρχε μάλιστα μία τῶν διασημοτάτων σχολῶν τῆς ζωγραφικῆς, ἐν ἣ διέπρεψεν ὁ Τιτιανός, ὁ Τιντορέττος καὶ ὁ Παῦλος Βερονέζος.

Ἡ μέση τάξις τῶν πολιτῶν εἶχεν εἰς χεῖρας ὄλον τὸ ἐμπόριον καὶ καθίστατο ὀσημέραι εὐπορωτέρα καὶ πλουσιωτέρα. Μετὰξὺ τῶν ἐμπόρων τούτων ὑπῆρχον καὶ πλουσιώτατοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἐκτιζον τὸ μεγαλοπρεπῆ των παλάτια πλησίον εἰς τὰ τῶν εὐγενῶν, τινὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἐκ τῶν ὠραιότατων τῆς πόλεως. Τινὲς ἤρχιζον πάμπτωχοι μικρὰν τινα ἐργασίαν ἐμπορικὴν καὶ ἐγένοντο ἑκατομμυριοῦχοι. Ἄν δὲ κατῴρθουν ὡς τοιοῦτοι νὰ ἀγοράσωσι τὴν εὐγένειαν καὶ νὰ ἐγγράψωσι τὸ ὄνομά των εἰς τὸ χρυσοῦν βιβλίον, τότε ἐθεώρουν τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὡς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψίστου τῶν πόθων των. Τοῦτο βεβαίως συνέβαινε σπανιώτατα καὶ μόλις εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὅτε πλέον ἢ ἀρχαία δόξα τῆς Βενετίας ἤρχιζε νὰ καταπίπτῃ, ἠδύναντο ἀπλοῖ ἰδιῶται νὰ γίνωσι δεκτοὶ εἰς τὴν ἐνεπικὴν εὐγένειαν, ἀφοῦ πρότερον ὑπεβάλλοντο εἰς αὐστηροτάτας ἐξετάσεις ἐκ μέρους τῆς Γερουσίας καὶ κατέβαλλον σημαντικὰ ποσά. Ὁ Ἰωσήφ Περσικός, ὅστις ἐκ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ θέσεως κατῴρθωσε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν τάξιν πλουσιωτάτου ἐμποροῦ, ἠγόρασε τὸν τίτλον τῆς εὐγενείας δια 100,000 δουκότων. Ἄλλος τις, ὄνοματι Bontompelli, ὅστις εἶχε διανύσῃ τὸ αὐτὸ στάδιον καὶ διὰ τοῦ πλούτου του παρέσχε πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν καὶ εἰς τὴν πόλιν ὀλόκληρον, δὲν κατῴρθωσε νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὸ χρυσοῦν βιβλίον.

Μὲ τὴν αὐξήσιν τῆς εὐπορίας καὶ τοῦ πλούτου τῆς Βενετίας κατὰ τὸν 15. καὶ 16. αἰῶνα συνεβάδιζε καὶ ἡ αὐξήσις τῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν δαπανῶν ἐν γένει, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς γάμους τῶν εὐγενῶν. Ἦτο γενικὸν τὸ ἔθιμον, καθ' ὃ ἡ νύμφη ὤφειλε νὰ φέρῃ εἰς τὸν γαμβρὸν ἀνάλογόν τινα προῖκα εἰς μετρητὰ χρήματα καὶ εἰς φορέματα καὶ ἄλλα κοσμήματα. Ἄλλ' ἡ σπατάλη εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐφθάνεν εἰς τοσοῦτον βαθμῶν, ὥστε ἡ ἄγρυπνος καὶ τῆς γενικῆς εὐ-

ημερίας τοῦ λαοῦ κηδομένη γερουσία ἠναγκάσθη τὸ 1505 νὰ ἐκδώσῃ διάταγμα, καθ' ὃ ἡ προῖξ ἐν συνόλῳ δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑπερβαίῃ τὰς 3000 δουκάτων. Ἐκτὸς τούτου ἕκαστος εὐγενῆς ὤφειλεν ἕνα μῆνα πρὸ τοῦ γάμου τοῦ νὰ ὑποβάλλῃ τὰ τοῦ συνοικεσίου εἰς τὸν Δόγην καὶ τοὺς συμβούλους του πρὸς ἐξετάσιν τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἰσότητος τοῦ γένους τῶν νυμφευομένων καὶ νὰ περιμένῃ τὴν συγκατάθεσιν τῆς γερουσίας. Ἄν ἐνυμφεῖτο, τοῦθ' ὅπερ συνέβαινε συχναίως, δούλην ἢ ὑπηρετρίαν ἢ χωρικὴν ἢ ἄλλην τιὰ γυναικα ταπεινῆς τάξεως, ἔχονον καὶ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ του τὸν τίτλον τῆς εὐγενείας καὶ ἐγένοντο ἀπλοῖ πολῖται. Ὁ νόμος οὗτος ὅμως ὁ ἀφορῶν τὴν προῖκα ἦτο τοσοῦτον δύσκολος νὰ τηρηθῇ, ὥστε ἐντὸς τοῦ 16. αἰῶνος πολλαχῶς μετεβλήθη καὶ ἐτροποποιήθη, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπετρέπετο προῖξ 4000 δουκάτων, ἀκολούθως δὲ 6000 δουκάτων, πρᾶγματι ὅμως ἐδίδοντο 40,000 καὶ 60,000 δουκάτων ὡς προῖξ.

Δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου ἤρχιζον οἱ μεμνηστευμένοι τὰς ἐπισκέψεις των, κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς. Πρὸς τοῦτο ἐπέβαινον θολωτῆς λέμβου (γόνδολας) πλουσίως κεκοσμημένης, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν πολλαὶ ἄλλαι ἐπίσης στολισμέναι λέμβοι ἐν πανηγυρικῇ πομπῇ. Εἰς τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων ἐκυμάτιζον σημαῖαι καὶ ἐκρέμαντο πολυτελέστατοι τάπητες. Πύραυλοι καὶ ζητωκραυγαὶ ἐχαιρέτιζον τὸ νυμφικὸν ζεῦγος πανταχοῦ κατὰ τὴν πορείαν του. Ἀκολούθως συνωδεύετο ὑπὸ μεγάλου πλήθους ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐκκλησίαν παιανίζουσης τῆς μουσικῆς, καὶ κατόπιν ἐδίδετο πολυτελέστατον γεῦμα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔφερον εἰς τὸν νυμφικὸν ζεῦγος τὰ γαμήλια δῶρα.

Μετὰ μεγάλης πολυτελείας ἐωρτάζετο ὡσαύτως ἡ γέννησις καὶ ἡ βάπτισις τῶν παιδιῶν, καὶ μετὰ μείζονος ἔτι πολυτελείας καὶ μεγαλοπρεπειᾶς ἡ κηδεῖα τῶν νεκρῶν. Ὁ νεκρὸς ἐφέρετο κατ' ἀρχὰς ἐν πανηγυρικῇ πομπῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνθα εὐρίσκετο ὁ τάφος τῆς οἰκογενείας του. Ἡ ἀδελφότης, εἰς ἣν ἕκαστος ὑπῆγετο κατὰ τὸν βίον του, προεπορεύετο τῆς πομπῆς λαμπαδηφοροῦσα, καὶ οἱ λοιποὶ πενθοφόροι ἠκολούθουν κρατοῦντες ὡσαύτως ἀνημμένας λαμπάδας. Ἀκολούθως ἤρχετο ἡ ὑπὸ ὀκτώ ἀνδρῶν βασταζομένη καὶ μὲ χρυσὰ ὀθόνια κεκαλυμμένη σορός· ἀπισθεν τῆς σοροῦ ἠκολούθει ὁ κληρὸς, εἶτα εἶποντο οἱ ὑπηρεταὶ ἐν πενθίμῳ πολυτελεῖ στολῇ, τὰ πλήθη τῶν μοναχῶν καὶ εἶτα ὁ λοιπὸς ὄχλος. Ἡ κηδεῖα ἐνὸς συμβούλου, ἢ Δόγου ἢ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἦτο ἑκτακτος πένθιμος πανηγυρις, καθ' ἣν ἀνεπτύσσετο ἡ μεγίστη πομπὴ καὶ μεγαλοπρέπεια. Τότε ἐκρούοντο πενθίμως οἱ διπλοὶ κώδωνες τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὁ κληρὸς, αἱ ἀρχαὶ μετὰ τῆς συνοδείας των παρήλανον πομπωδῶς, οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ναῦται κατετάσσοντο εἰς στοίχους, μυρίαὶ δᾶδες ἀνέπεμπον εἰς τὸν ἀέρα πυκνότατα νέφη καπνοῦ καὶ ἀναριθμητοὶ λαμπάδες ἐκίνοον τὰς φλόγας των. Τοιοῦτοι νεκροὶ ἔμενον ἐν ἀνοικτῇ σορῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκτεθειμένοι ἐν τῇ λαμπροτάτῃ αἰθρῶσιν τοῦ δουκικοῦ παλατίου.

Πολυτελεῖς εὐωχίαι καὶ χοροὶ μεγαλοπρεπεῖς ἦσαν αἱ κυριώτεραι διασκεδάσεις τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶχον εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδεικνύωσι τὸν πλοῦτόν των καὶ ὅλην αὐτῶν τὴν λαμπρότητα. Οἱ προσκεκλημένοι ξένοι ἀπήστραπτον ἐν ταῖς πολυτιμοτάταις ἐκ βελούδου ἢ μεταξῆς ἐνδυμασίαις των, κεκοσμημένοι μὲ χρυσᾶ κοσμήματα καὶ μὲ λαμπροὺς ἀδάμαντας, πολύτιμα πτερά στρουθοκαμήλων καὶ ἄλλα βαρύτιμα κοσμήματα. Ἡ τράπεζα ἦτο ἐστρωμένη μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος καὶ πολυ-

τελείας, και έλαμπεν εκ τών χρυσών και άργυρών και υαλίων σκευών και ποτηρίων. Αναρίθμητα φαγητά, μετ' εκτάκτου μαγειρικῆς τέχνης παρεσκευασμένα, σπάνια δώρα τῆς Ανατολῆς και τῆς Δύσεως, επλήρουν τὴν τράπεζαν. Ὁ εκλεκτότερος οἶνος επλήρου τὰ πολύτιμα ποτήρια. Οἱ σπανιότεροι καρπὸι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου ἐγέλων εκ τῶν χρυσῶν σκευῶν. Τὰ θαυμασιώτερα ἀριστοτεχνήματα τῶν ζαχαροπλαστών, λιχνεύματα παντὸς εἶδους ἐτίθεντο ἐπὶ τῆς τραπέζης. Μετὰ πολὺν χρόνον εὐωχίαν μετέβαινον εἰς τὰς παρακειμένας αἰθούσας, ἐνθα παρεδίδοντο εἰς πνευματικωτέρας ἡδονάς, στιχοιουργοῦντες, κιθαρίζοντες, ἄδοντες, εὐφρολογοῦντες και προσπαθοῦντες νὰ προσελκύσωσι δι' ὅσον οἶόν τε ἀβροτάτων τρόπων τὴν εὐνοίαν και τὸν ἔρωτα τῶν κυριῶν.

Υπερμετρος πολυτέλεια και μεγάλη φιλοκοσμία ἀπετέλουν ἐν τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν τῆς τότε ἐνετικῆς κοινωνίας και μολονότι ἡ γερουσία παντοιοτρόπως προσεπάθει νὰ περιορίσῃ τὸ κακὸν τοῦτο, οὐδὲν ὅμως ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἐν κοινωνίᾳ, ἐν ἣ τσοῦτον συχνὰ αἱ πολιτικαὶ και θρησκευτικαὶ ἐορταὶ ἐτελοῦντο δημοτελῶς μετὰ τῆς ὑψίστης μεγαλοπρεπειας, δι' ἧς αὐταὶ αἱ ἀνώταται ἀρχαὶ ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἐπιδείξωσι τὸ γόητρον και τὸ μεγαλεῖον τῆς Βενετίας. Αἱ ἐπισκέψεις ξένων ἡγεμόνων και πριγκίπων, αἱ ἀφίξεις ἀπεσταλμένων ἢ πρέσβων, ἢ στέψης τοῦ Δόγου και τῆς σύζυγου του, ἡ ἐτησίως ἐπαναλαμβανομένη ἐορτὴ τῆς συζεύξεως τοῦ Δόγου μετὰ τῆς Θαλάσσης ἐπανηγυρίζοντο μετ' ἐκτάκτου και ἀνυπερβλήτου πομπῆς και μεγαλοπρεπειας. Ὁ Δόγῃς ἐφόρει τὴν τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, κεκοσμημένην δι' ἀδάμαντων ἀξίας 150,000 δουκάτων, και ἦτο ἐνδεδυμένος χρυσᾷ φορέματα. Πρὸ αὐτοῦ ἐπορευέτο σῶμα μουσικῶν μετ' ἀργυρᾶς σάλπιγγας και ἡ σωματοφυλακὴ μετ' οὐκ ἐλαφίως μεταξωτᾶς χρυσοποικιλτοῦς σημαίας. Ὅπισθεν αὐτοῦ εἰπόντο οἱ ὑπηρεταὶ μετὰ τὴν ἔδραν, τὸ προσκεφάλαιον και τὴν θολίαν, ἀκολούθως ἤρχοντο οἱ ἀξιωματικοί, ὁ καγκελάριος μετὰ τῶν γραμματέων, ἡ μεγάλη βουλή, τὸ συνέδριον τῶν δικαστῶν, ἡ γερουσία, ἡ βουλή τῶν Δέκα και ἀκολούθως ἐν λαμπρᾷ πανηγυρικῇ στολῇ ἡ σύζυγος τοῦ Δόγου μετὰ τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς και τῶν ὑπηρετριῶν.

Ἐν γένει ἡ γυνὴ ἦτο περιορισμένη ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου διότι ἀφ' ἐνός ἡ ἀρχαία δημοκρατικὴ αὐστηρότης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ και ἡ ἀστυνομία ἀφ' ἐτέρου προσεπάθει παντοιοτρόπως νὰ ἐμποδίσωσι και τὴν ἐλαχίστην κλίσιν πρὸς χαλάρωσιν ἢ διαφθορὰν τῶν ἡθῶν. Οἰαδήποτε ἀνάμιξις εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς και εἰς τὴν διαπρεπεστάτην γυναῖκα. Ἡ ἀρετὴ αὐτῆς ἴστατο ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς πολιτείας. Ὁ ἀπιστος σύζυγος ἐθεωρεῖτο ἀξιοκαταφρόνητος, ὡσαύτως δὲ και ὁ ἐραστής, ὅστις ἐντὸς ἐξ μηνῶν δὲν ἐνυμφεῖτο τὴν ἐρωμένην του. Ὅστις ἀπειρεῖτο νὰ βλάψῃ τὴν φήμην γυναικὸς τινος, ἐξωρίζετο, ὅστις δὲ δημοσίᾳ προσέβαλλεν αὐτήν, ἐτιμωρεῖτο ἐνίοτε μετὰ τὸν θάνατον. Ὁ νέος Morosini ἐφίλησε διὰ τῆς βίας μίαν γυναῖκα και συγχρόνως τῇ ἀφῆρσε κόσμημά τι. Ὁ πατήρ του ἀπήτησε νὰ τὸν ἀπαγχονίσωσι και ν' ἀποκόψωσι τὴν κεφαλὴν του, ὅπερ και ἐγένετο. Ἀκόμη ἐν ἔτει 1564 προὐκάλεσε γενικὴν ταραχὴν και ἀγανάκτησιν ἐν Βενετίᾳ ἡ εἰδησις, ὅτι ἡ νεαρὰ πατρικίᾳ Bianca Capello ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς ὅπως γεινή σύζυγός του. Ὁ πατήρ αὐτῆς και ἡ πολιτεία ἐθῆκαν βραβεῖον χιλίων δουκάτων, ὅπως συλληφθῶσιν ἀμόφτεροι. Βραδύτερον βεβαίως, ὅτε ἡ ἐξημμένη αὐτῆς νεάνις ἐγένετο μεγάλη δούκισσα τῆς Φλωρεντίας, ἡ Βενετία χαρίζομένη εἰς τὸν ἰσχυρὸν οἶκον τῶν

Μεδίκων, ἀνεκῆρύξε τὴν ὀραίαν Bianca „θυγατέρα τῆς δημοκρατίας“, ὅπερ ἦτο ἡ ὑψίστη τιμὴ, ἣν ἠδύνατο ν' ἀποκτήσῃ γυνὴ Βενετίας. Ἐν ἔτει 1522 ἡ πατρικίᾳ Marietta Cavallero κατεδικάσθη εἰς δεκαετὴ ἔξορίαν, διότι πρὸς ἐκδικησιν ἤλειψε μετὰ πίσσαν τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ἐν ἣ κατῴκουν δύο γνώριμοι κυρία, ὁ δὲ δόγῃς Venerio δι' ὁμοίον τι πταῖσμα ἀφῆκε τὸν υἱὸν εὐγενοῦς τινος κυρίας ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ. Φαυλόβιοι ἄνθρωποι, ἀν δὲν ἐφονεύοντο μυστηριωδῶς ὑπὸ τῶν μισθωτῶν δολοφόνων τῆς βουλῆς τῶν Δέκα ἢ δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ δημίου, ἐτιμωροῦντο μετὰ τὴν Cheba. Οὕτως ὠνομάζετο ἡ ποινὴ, καθ' ἣν ὁ καταδικασθεὶς ἐνεκλειέτο ἐντὸς καγκελωτοῦ κλωβοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκρέμων ἀπὸ τοῦ κωδωνοστασίου μέχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτοῦ ὕψους ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, και οὕτως ἐξετίθετο εἰς τὴν χλεύην τοῦ κοινοῦ.

Αἱ κυρίαὶ ὅμως ἐν τῷ περιορισμῷ αὐτῶν ἐντὸς τῆς οἰκογενείας ἐφεύρισκον παντοῖα μέσα, ὅπως διασκεδάσωσι τὰς ὥρας τῆς ἀνιαρᾶς σχολῆς των. Τοιουτοτρόπως παρεδίδοντο ἐμπροσθῶς εἰς τὰ παιγνίδια, ὅχι μόνον εἰς τὸ ζατρίκιον, ἀλλὰ και εἰς τὰ τυχερὰ χαρτοπαίγνια, τὰ πλείεστα τῶν ὁποίων ἐφευρέθησαν πρὸς τοῦτο ἐν Βενετίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ 15. αἰῶνος. Πόσον μεγάλας διαστάσεις ἐλάμβανε τὸ πάθος τοῦτο τῆς χαρτοπαίξις ἐξάγεται ἐκ τινος διατάγματος τῆς φοβερᾶς βουλῆς τῶν Δέκα ἐκ τοῦ ἔτους 1506, δι' οὗ ἡ πώλησις τῶν παιγνιοχάρτων και τὰ τυχερὰ παιγνίδια ἀπηγορεύοντο και ἐπεβάλλετο αὐστηρῶς εἰς τοὺς ὑπηρετάς νὰ καταμηνύωσι τοὺς κυρίουσ των ἐν περιπτώσει παραβάσεως τοῦ διατάγματος τούτου. Τότε ἀνεφάνη τὸ δημόσιον λαχοπαίγνιον και ὡς εὐγενεστέρᾳ και πνευματικωτέρᾳ διασκεδασίς αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις.

Σπουδαιοτάτη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης ἦτο ἡ ἐνέργεια συλλόγου τινὸς ἐκ πλουσίων και εὐθύμων Ἐνετῶν νεανιῶν, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ παρασκευάζῃ και τελῇ ἐορτὰς και πανηγύρεις παντὸς εἶδους πρὸς ψυχαγωγίαν τοῦ λαοῦ. Ὁ σύλλογος οὗτος ὠνομάζετο Calza, διότι ἕκαστον μέλος αὐτοῦ ἔφερε τὸ ἔμβλημα τοῦ συλλόγου κεντημένον μετὰ διαφόρων χρωμάτων μετὰξάν ἐπὶ τῆς περικνημίδος τοῦ δεξιῦ ποδός, συνεστήθη δὲ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς στέψεως τοῦ Δόγου Michel Steno κατὰ τὸν 15. αἰῶνα. Ἄνδρες και γυναῖκες ἐξ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀκόμη δὲ και ξένοι ἀνήκον εἰς τὸν σύλλογον τοῦτον, ὅστις ἀπετελεῖτο ἐκ διαφόρων ομάδων, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχεν ἰδιαίτερον ἔμβλημα και ἰδιαίτερον ὄνομα, π. χ. „οἱ Ἀθάνατοι“, „οἱ Αἰώνιοι“, „οἱ Εὐτυχεῖς“, „οἱ Μακάριοι“, „οἱ Εὐγενεῖς“, „οἱ Ἀνθηροί“. Τὸν σύλλογον τοῦτον, ὅστις ἦτο ἡ ψυχὴ εἰς πᾶσαν εἴτε δημοτελεῖ εἴτε ἰδιωτικὴν ἐορτὴν και πανηγυριν, και ὅστις πρὸ πάντων ἀνελάμβανε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, ἠδύνατό τις νὰ ὠνομάσῃ „τὴν χρυσὴν νεολαίαν“ τῆς Βενετίας. Ὅλα τὰ μέλη τοῦ συλλόγου τούτου ἦσαν ἄνθρωποι πλουσιώτατοι και ἐξώδευον ἄπειρα χρήματα, ὅπως π. χ. διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς στέψεως τοῦ Δόγου Steno ἕκαστον μέλος ἐπλήρωσε 2000 δουκάτα.

Ἡ εὐημερία αὕτη, ἡ εὐθυμία και εὐδαιμονία, ἦτις χαρακτηριστικῆς τὴν Βενετίαν περὶ τὰ τέλη τοῦ 15. αἰῶνος, ἦτο γενικὴ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ. Πτωχοὶ δὲν ὑπῆρχον σχεδὸν καθόλου ἐν τῇ πόλει. Ἐκαστος εἰργάζετο και πᾶσα ἐργασία ἀντημεῖβετο πλουσίως, οὕτως ὥστε οὐδεὶς ὑπέφερον, οὐδεὶς ἐστενοχωρεῖτο. Ἐκτὸς τούτου οἱ Βενετοὶ ἦσαν γενναῖοι και εὐεργετικώτατοι. Οἱ πλούσιοι παρεῖχον πολλὰ χρή-

ματα ὑπὲρ τῆς γενικῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Ἡ κυβέρνησις ἐφέρετο μετὰ μεγίστης ἐπιεικείας πρὸς τὰς κατωτέρας τάξεις. Ὅσον αὐστηρῶς καὶ ἀδυσωπήτως ἐτιμῶρει πᾶσαν παρεκτροπὴν τῶν εὐγενῶν καὶ πλουσίων, τοσοῦτον ἐπιεικῆς ἐδείκνυτο πρὸς τοὺς πολίτας τῶν μεσαίων καὶ τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ μεγάλων κακουργημάτων. Διὰ τοῦτο ὁ λαὸς ἦτο λίαν εὐχαριστημένος καὶ δὲν ἀνεμυγνύετο εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις, ἀλλ' εὐπειθῶς καὶ εὐχαρίστως πειθόμενος εἰς τοὺς νόμους, ἦτο υπερήφανος ἐπὶ τῷ μεγαλείῳ καὶ τῇ δόξῃ τῆς δημοκρατίας καὶ ἐδέχετο εὐγνωμόνως πάσας τὰς ἀπολαύσεις, ἃς παρείχον αὐτῷ δαψιλῶς αἱ δημοτελεῖς ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις καὶ αἱ λοιπαὶ διασκεδάσεις καὶ ψυχαγωγίαι ἐκ μέρους τῶν εὐγενῶν καὶ πλουσίων.

Ἦτο ἀρχαῖον ἔθιμον, εἰς ἐκάστην δημοσίαν πανήγυριν νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς πομπὰς πᾶσαι αἱ συντεχνίαι, καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος πολίτης ὤφειλε νὰ ἀνήκη εἰς μίαν ὀρισμένην συντεχνίαν. Κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς στέψεως τῶν Δογῶν καὶ τῶν συζύγων αὐτῶν ἀνέπτυσσον αἱ συντεχνίαι μεγίστην μεγαλοπρέπειαν καὶ ὄλον αὐτῶν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα, φιλοτιμούμεναι παντοιοτρόπως νὰ ἀνυψώσῃ τὴν δόξαν καὶ τὸ γόητρον τῆς δημοκρατίας. Παρήλαυον μὲ μουσικὰς, μὲ σάλπιγγας καὶ τύμπανα, μὲ λαμπροτάτας σημαίας, ἀνήγειρον θριαμβικὰς ἀψίδας, ἐτέλουν λεμβοδρομίας καὶ ἐδίδον εἰς τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς πολιτείας πολυτελέστατα γεύματα ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Δογῶν. Οἱ χρυσοῦχοι καὶ οἱ κρεωπᾶλαι διεδραματίζον κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας σπουδαιότατον πρόσωπον. Καὶ ἔτι σπουδαιότερον οἱ ἀλιεῖς. Οὗτοι ἀπετέλουν μάλιστα ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Βενετίας Ἁγίῳ Νικολάῳ ἰδιαιτέραν δημοκρατίαν καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς συντεχνίας τῶν ἔφερε κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθιμον τὸν τίτλον τοῦ Δόγου, ὅπως ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς Βασιλείας τοῦ Ἀδρια. Ἡ δημοκρατία αὕτη τῶν ἀλιέων εἶχεν ὡσαύτως ἰδίαν βουλήν τῶν Δώδεκα καὶ ἰδιαιτέρον ἀρχιγραμματέα πρὸς διοίκησιν τῶν ἀλιευτικῶν ὑποθέσεων. Αἱ παρὰ τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἀνώταται ἀρχαὶ δὲν ἀπηγόρευον τοῦτο εἰς τὸν μικρὸν λαὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἀπεναντίας, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκλογὴν τοῦ Δόγου τῶν ἀλιέων ἦτο πάντοτε παρῶν καὶ εἰς ἐκ τῶν δουρικῶν γραμματέων, ὅστις συνώδευεν ἀκολούθως ἐν λαμπροτάτῃ πανηγυρικῇ πομπῇ τὸν ἐκλεγέντα εἰς τὸ Δουρικὸν παλάτιον, ἐνθα ὁ νέος Δόγης τῶν ἀλιέων ἐπεσκέπτετο τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς πολιτείας, τὸν ἐκλαμπρότατον αὐτοῦ συνάδελφον.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μεγάλως συνετέλεσεν εἰς το νὰ καταστήσῃ εὐάρεστον τῷ λαῷ καὶ ἀγαπητὴν τὴν πατριαρχικὴν σχέσιν μεταξὺ τῆς κρατούσης ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ λαοῦ, ἦτο ἡ συνήθεια τῶν εὐγενῶν, νὰ δεικνύωνται λίαν εὐπροσή-

γοροί, φιλόφρονες καὶ γενναῖοι πρὸς πάντα πολίτην καὶ τῶν κατωτάτων ἔτι ἐργατικῶν τάξεων. Τὸ χάσμα, ὅπερ ἐχώριζε τὴν ὑψηλὴν ἐνετικὴν ἀριστοκρατίαν ἀπὸ τοῦ ταπεινοῦ ὄχλου, ἐγεφυροῦτο διὰ τῆς προσωπικῆς εὐμενείας καὶ φιλοφροσύνης αὐτῶν τῶν εὐγενῶν. Ἡ κυριώτερα τούτου ἀπόδειξις εἶναι, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν εὐγενῶν ἀνελάμβανον τὴν θέσιν ἀναδόχου τοῦ τέκνου οἷας δήποτε ἐργατικῆς οικογενείας, καὶ ἡ θέσις αὕτη ἐθεωρεῖτο ὡς ἱερά σχέσις, ἣτις προσελάμβανε πλειστάκις τὸν χαρακτήρα ἀληθινῆς συγγενείας καὶ συνέδεε διὰ στενοτάτων δεσμῶν τὸν ἀνάδεκτον παῖδα καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸν βίον πρὸς τὴν οικογένειαν τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ προστάτου. Τοῦ ἀναδόχου ἡ οἰκία ἦτο πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς τὸν βαπτιστικὸν του, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει καὶ μετεχειρίζετο ὡς μέλος τῆς ἰδίας του οικογενείας.

Τοιοτοτρόπως ἔζη λοιπὸν καὶ τὸ μέγα πλῆθος τοῦ ἐνετικοῦ λαοῦ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ἀκμῆς τῆς δημοκρατίας ἐν ἀνέσει καὶ εὐθυμίᾳ καὶ εὐημερίᾳ ἀπολαύον, ὡς οὐδαμῶ ἀλλαχῶ εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, τῶν τοῦ βίου ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων. Ἐν τῇ ὥραῃ ὑπὸ τῆς θαλάσσης πανταχόθεν περικλυζομένη καὶ ὑπὸ μυρίων διωρυγῶν διασχιζομένη πόλει, ὑπὸ τὸν ἥπιον καὶ αἶθριον οὐρανόν, εὗρισκε πάντοτε εὐκαιρίαν διὰ τὰς ἀθῶας διασκεδάσεις του. Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν εἶχε τὸ Lido, ἐνθα διήγε μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τὰς θερινὰς ἐσπέρας παρὰ τὰ φλοισβίζοντα κύματα τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Μὲ τὰς ὥραῖας ἐνετικὰς λέμβους μετέβαινον ἐκεῖ καὶ ἐπέστρεφεν ἀκολούθως εἰς τὴν πόλιν, ἐνῶ τὰ εὐθυμα ἄσματα τῶν κορασιῶν καὶ νεανίδων συνώδευον τὸν μαγευτικὸν πλοῦν. Εἰς τοὺς περιπάτους, εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἣτις πάντοτε διατηρεῖ τὸ θαυμάσιον θέλημα τῆς, ὑπῆρχον μυθολογοὶ καὶ αὐτοσχεδιάζοντες ποιηταί, διηγητικῆς καὶ ζωηρὰ κίνησις εὐγενῶν καὶ ἐργατῶν καὶ ἐντοπιῶν καὶ ξένων. Τὰ λαμπρὰ περίχωρα καὶ αἱ πλησίον νῆσοι προὔκαλον διὰ τοῦ θελήτρου των παντὸς εἶδους ἐκδρομὰς, καὶ ὁ οικογενειακὸς βίος, ἀπηλλαγμένος τῶν βιωτικῶν φροντίδων καὶ μεριμνῶν, διεμορφοῦτο χαριέντως διὰ τοῦ φαειροῦ, ζωηροῦ καὶ ἀθῶου χαρακτήρος τῶν ἀνθρώπων. Εὐθύτης καὶ τιμιότης ἦσαν αἱ κύρια ἀρεταὶ τοῦ ἐνετικοῦ λαοῦ, αἵτινες διετηρήθησαν παρ' αὐτῶ ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι χρόνον, ἀφοῦ ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν ἡ παράλυσις τῶν ἡθῶν καὶ ἡ ἐκ τῆς σπατάλης καὶ ἀργίας ἐπελθοῦσα πενία ἐπήνεγκον καὶ συνετέλεσαν τὰς ὀλεθρίας αὐτῶν καὶ ἀνεπανορθώτους καταστροφὰς.

Τὴν σήμερον ἡ Βενετία εἶνε μόνον ἡ σκιά τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς μεγαλείου, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς μαρμαρίνων παλατίων ὑπολάμπει εἰσέτι μελαγχολικῶς ἡ ἀνταύγεια τῆς ἀρχαίας ἐνετικῆς λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΙΩΣΗΦ.

Τῆ 2. Δεκεμβρίου 1888 συμπληροῦται ὀλόκληρος τεσσαρακονταετία, ἀφ' ἧς ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσήφ Α' ἀνῆλθε τὸν Αὐστριακὸν θρόνον! Οἱ λαοὶ τῆς ἐκτεταμένης μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων παντοίοις τρόποις θὰ ἐκδηλώσωσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὸν βαθὺν σεβασμὸν καὶ τὴν ἄκραν ἀφοσίωσιν των πρὸς τὸν Σεπτὸν Μονάρχη, ὅστις ἀπὸ τεσσαρακονταετίας μὲ σπιβαρὰν χεῖρα κρατεῖ τὸ πηδάλιον τῆς πολιτείας καὶ ἀνεκδοτῶς καὶ μετὰ μεγάλης φρονήσεως ἐργά-

ζεται ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν λαῶν τῆς μοναρχίας του!

Εἶνε δύσκολον νὰ σκιαγραφῆσθαι τις ἐν ὀλίγοις τὸν Μονάρχη, οὗ ἡ ἱστορία ἀναποσπάτως συνδέεται μετὰ των μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων τῆς διαβρυσάσης τεσσαρακονταετίας. Πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἀρχιδουκῆ Φραγκίσκου Καρόλου ἐγεννήθη ἐν Schönbrunn τῆ 18. Αὐγούστου 1830 καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔτυχεν εἰς ἄκρον ἐπιμεμημένης ἀνατρο-